



Dorpscoöperatie Lierop

Notitie opgesteld voor en met
de werkgroep Welzijn en Zorg
Lierop.

Juni 2013



Leden van de werkgroep Welzijn en Zorg in Lierop

Ferd Raaymakers	Huisarts Voorzitter van de werkgroep
Maria van Lieshout	Secretaris werkgroep
Riek van Bussel	Wmo Platform Werkgroep Mantelzorg Asten en Someren Werkgroep activiteiten
Tiny Steenbakkers	St. Dr. Eijnattenfonds Werkgroep activiteiten
Martien Kusters	Algemeen coördinator Idop
Krijnie Tenwesteneind/ Gerard van Asten	KBO Lierop
Riky Peeters	Werkgroep activiteiten
Maria van de Ven	Rode Kruis Werkgroep activiteiten
Frans Cortooms	Vrijwilliger
Willemijn Waterschoot	Buurtzorg
John Hendrixx	Buurtzorg
Conny van Deursen	Praktijkondersteuner
Ilse van Gerven	Gemeente Someren

Notitie opgesteld in opdracht van de werkgroep Welzijn en Zorg in Lierop door Anka Meeuws, SRE.

Inhoudsopgave

Inleiding	blz.	4
Heel kort: algemene ontwikkelingen		4
Wat is een coöperatie?		7
Coöperatie in Lierop		8
Doel van de dorpscoöperatie in Lierop		10
Welke stappen te zetten?		10
Belangrijke tips		12
Plan van aanpak		13
Bronnen		14

Notitie dorpscoöperatie Lierop

Als je een beetje beter wilt zijn: wees dan competitief.

Als je exponentieel beter wilt zijn: wees dan coöperatief.

William Shakespeare

Inleiding

Door alle ontwikkelingen in het landelijk en gemeentelijk zorg en welzijnsbeleid, wordt ondersteuning en participatie dichterbij de burger georganiseerd. Nieuwe, creatieve en goedkopere oplossingen, met veel inbreng van de mensen zelf worden gezocht.

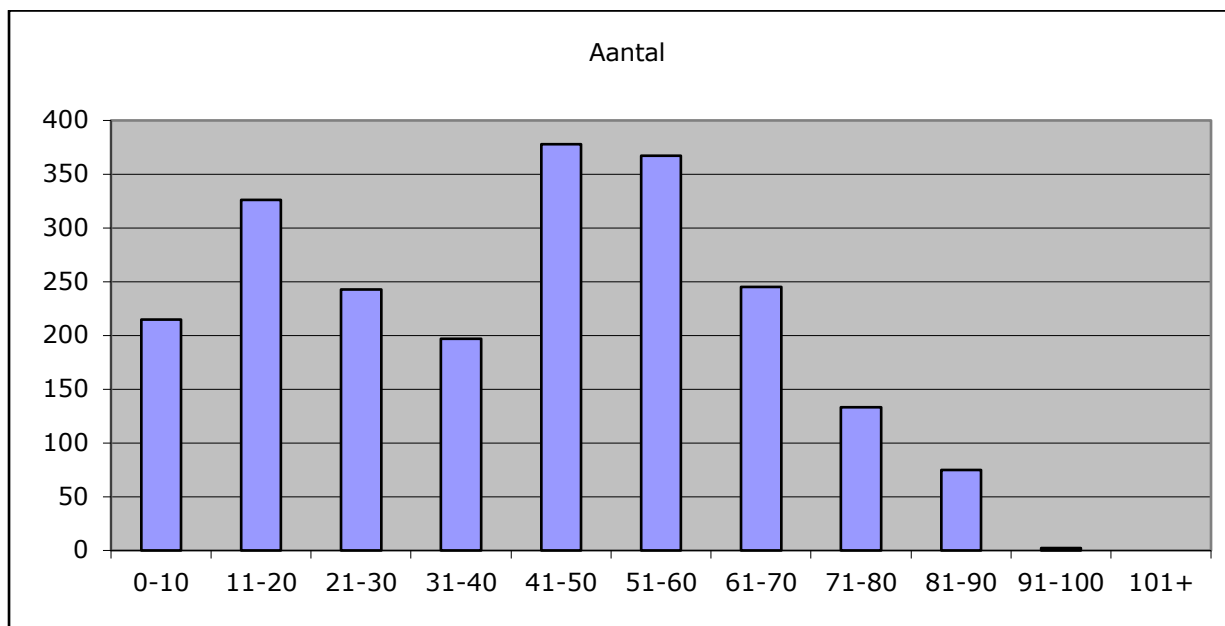
De werkgroep welzijn en zorg in Lierop heeft het initiatief genomen om te onderzoeken of een dorpscoöperatie in Lierop wenselijk is en welke toegevoegde waarde deze zou kunnen hebben. Dit als aanvulling op de vele zaken die in Lierop al aanwezig zijn.

In deze notitie wordt een eerste aanzet gegeven voor de inhoud van zo'n dorpscoöperatie.

Heel kort: algemene ontwikkelingen

Demografische ontwikkelingen

Tegenwoordig leven mensen in Nederland gemiddeld langer dan ooit. Door betere levensomstandigheden en gezondheidszorg worden mensen steeds ouder. Daarnaast worden er steeds minder kinderen geboren. Er is sprake van ontgroening en vergrijzing. Ook in Lierop doet zich dit voor. Op de volgende bladzijde staat een grafiek met de huidige leeftijdsopbouw van Lierop. De grootste groep zit tussen de 41 en 60 jaar. Deze groep komt over een aantal jaren in de leeftijd waarop meer ondersteuning en/of zorg nodig is. Landelijk en lokaal beleid willen ervoor zorgen dat deze mensen niet meer opgenomen worden in verzorgings- of verpleeghuizen, maar zo lang mogelijk zelfstandig in het eigen dorp blijven wonen (hierover later meer). Over 10 jaar zullen we dan – naar verwachting – een minder sterke daling hebben in de hogere leeftijdscategorieën dan in de huidige opbouw.



Grafiek: leeftijdsopbouw inwoners Lierop, per 1 januari 2013.

De prognose voor het aantal leerlingen in het basisonderwijs gaat uit van de volgende cijfers.

Jaar	2014	2018	2022	2026
Totaal aantal leerlingen	190	152	158	180

Uit beide overzichten kan voorzichtig de conclusie worden getrokken dat ontgroening en vergrijzing in Lierop wel aan de orde is, maar geen dramatische vormen lijkt aan te nemen. Desondanks is het goed om voor te sorteren op de effecten die wel zullen plaatsvinden. Landelijke ontwikkelingen hebben ook hun invloed op de gemeenschap van Lierop.

Ontgroening en vergrijzing hebben namelijk economische effecten. Landelijk gezien wordt de arbeidsmarkt krappere, de pensioenen en gezondheidszorg duurder. De houdbaarheid van de huidige verzorgingsstaat staat onder druk en de rijksoverheid zoekt naar mogelijkheden om de kosten de komende jaren niet teveel te laten oplopen. Het kabinet wil dit bereiken door te bezuinigen en een omslag in het denken van mensen te bewerkstelligen: De Kanteling. Niet meer voor alle voorzieningen een beroep doen op de overheid, maar een terugtrekkende overheid, die alleen nog de zwaardere zorg garandeert en meer overlaat aan het eigen initiatief en de eigen verantwoordelijkheid van mensen. Ook is het kabinet van mening dat gemeenten veel beter in staat zijn om voor hun burger te zorgen. Daarom is het proces van 'decentralisaties' in gang gezet.

'Decentralisaties in de jeugdzorg, arbeidsdeelname (Participatiewet) en AWBZ'.

Decentralisatie betekent hier overdracht van taken. Delen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) worden overgeheveld van rijk naar gemeente. Jeugdzorg gaat van provincie naar gemeente en de uitvoering van de Participatiewet wordt ook bij de gemeente neergelegd.

Maar de taken worden niet één op één overgedragen; het is ook niet de bedoeling dat de taken op dezelfde manier uitgevoerd blijven. De opdracht is om hulp dichtbij de burger te organiseren, zo dichtbij mogelijk. In het nieuwe denken staan niet langer het bieden van ondersteuning en zorg centraal, maar de eigen verantwoordelijkheid van de burger en zijn/haar omgeving. Daarbinnen dient zoveel mogelijk opgelost te worden. Als dat niet lukt, zijn er voorzieningen die lokaal of regionaal georganiseerd zijn en precies die zorg en ondersteuning bieden die nodig is, niet meer, maar zeker ook niet minder. Burgers en gemeenten staan voor de opgave om nieuwe, creatieve en goedkopere oplossingen te vinden die ervoor zorgen dat iedereen kan blijven meedoen in de samenleving, ook de kwetsbare burgers.

Veranderende verantwoordelijkheden voor burgers, aanbieders en gemeente.

Van de burgers wordt gevraagd meer verantwoordelijkheid te nemen. Niet alleen voor zichzelf, maar ook voor zijn/haar omgeving. Helpende handen, op welke manier dan ook, zijn noodzakelijk om samen de leefbaarheid in een kern op peil te houden.



Aanbieders van welzijn en zorg dienen in hun werk nadrukkelijk uit te gaan van de eigen regie van de cliënt. Vernieuwende, creatieve en flexibele arrangementen worden ontwikkeld. Daarbij hoort ook het over de eigen grenzen en financiering heen durven kijken. De gemeente stimuleert het ontstaan van passende, lokale oplossingen, motiveert burgers om het heft in eigen hand te nemen en zorgt ervoor dat de meest kwetsbare burgers voldoende ondersteuning krijgen. Als direct uitvoerende instantie gaat de gemeente een minder grote rol spelen; meer wordt overgelaten aan het particulier en burgerinitiatief.

Deze veranderende rollen betekenen dat je als inwoner van het dorp niet zonder meer mag en kunt rekenen op professionele ondersteuning. Naast de verantwoordelijkheid voor jezelf, wordt ook van je verwacht dat je je inzet voor je omgeving. Zonder een gezamenlijke inzet, zonder 'samen de schouders eronder' komt het prettig en veilig leven in het dorp onder druk te staan. Vanuit de gedachte dat burgers samen verantwoordelijk zijn voor de leefbaarheid in hun dorp, is de gedachte ontstaan voor een dorpscoöperatie.

Coöperatie in Lierop

De werkgroep welzijn en zorg denkt dat een coöperatie een toegevoegde waarde heeft in Lierop. Deze meerwaarde ligt vooral in het feit dat betrokkenheid en solidariteit tussen de Lieroppenaren onderling leiden tot mooie, passende en haalbare oplossingen voor iedere inwoner, vitaal of kwetsbaar.

In Lierop ziet de werkgroep een coöperatie als een wenselijk antwoord op de ontwikkelingen die in het dorp aan de orde zijn. Hieronder zijn de argumenten op een rij gezet.

Leefbaarheid

In een coöperatie bundelen de inwoners de krachten om de leefbaarheid op peil te houden. De coöperatie helpt voorzieningen in het dorp te behouden (zorg, onderwijs, publieke dienstverlening) of weet inkoopvoordeel te behalen (denk aan het gezamenlijk inkopen van energie). Er wordt dan ook gesproken van een dorpscoöperatie in plaats van een zorgcoöperatie.

Mede-eigenaarschap

Een coöperatie zorgt ervoor dat mensen niet alleen consumptief een beroep doen op voorzieningen. Door activiteiten en voorzieningen onder te brengen in een coöperatie wordt het gevoel van 'door ons – voor ons' bevorderd; niet alleen gebruik maken van voorzieningen maar zelf ook actief een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in het dorp, door mee te denken en te doen. Door de coöperatie worden mensen mede-eigenaar en medeverantwoordelijk voor adequate voorzieningen in het dorp.

Democratisch

In een coöperatie heeft iedereen zeggenschap. Ieder lid mag meepraten en bepaalt mede welke voorzieningen in de coöperatie worden ondergebracht en op welke manier.

Snellere en eenvoudigere oplossingen

De huidige 'markt' van zorg en welzijn blijkt niet voor iedereen te werken. De structuren en het aanbod van welzijn en zorg sluiten onvoldoende aan op de lokale situatie: kwetsbare burgers vallen nog te vaak tussen wal en schip. Als er sprake is van ernstige problemen, moeten mensen verhuizen naar instellingen buiten Lierop. Dit vertrek uit de eigen sociale omgeving is zowel voor de persoon in kwestie als voor de mantelzorger, familie en omgeving moeilijk. Daarnaast is opname in een instelling steeds minder mogelijk, terwijl het thuis wonen onwenselijke of moeizame situaties oplevert.

Een coöperatie biedt mogelijkheden om vernieuwende oplossingen te bedenken en in de praktijk uit te proberen. Door samen afspraken te maken en gebruik te maken van het zelfoplossend vermogen in het dorp kan sneller en minder bureaucratisch gehandeld worden. Door de coöperatieve vorm is de continuïteit en kwaliteit toch gewaarborgd.

Zoek voor grote vraagstukken een oplossing als ze nog klein zijn.

Lao Tse, filosoof

Financiering

Op de financiering van het aanbod in welzijn en zorg wordt nu al fors bezuinigd. Met eigenzinnige, andersoortige en mogelijk goedkopere oplossingen kan de leefbaarheid in Lierop prima op peil blijven, waarbij ook voor de kwetsbare burgers goed gezorgd wordt. Ook op andere terreinen kan inkoop en/of schaalvoordeel behaald worden door te bundelen in een coöperatie (energie, diensten e.d.).

Gezonde solidariteit

Voor een bruisend Lierop is een gezonde mix van alle leeftijdsgroepen wenselijk. Onderlinge solidariteit tussen oud en jong (en omgekeerd) en tussen kwetsbare en vitale burgers bevordert het gevoel van prettig en veilig wonen. Deelname aan de dorpscoöperatie betekent dat je je inzet voor anderen, maar ook mag rekenen op hulp op het moment dat je het zelf nodig hebt. (= gedachte 'dienst → wederdienst')

Belangenbehartiging

De coöperatie kan ook een rol spelen in het behartigen van de belangen van de leden (individueel en collectief). De coöperatie kan in gesprek gaan met bijvoorbeeld zorg- en welzijnsinstellingen en de gemeente om signalen en knelpunten aan de orde te stellen.

Kortom, de werkgroep welzijn en zorg in Lierop wil de leefbaarheid in het dorp behouden en verbeteren, de sociale samenhang versterken door het opzetten van een dorpscoöperatie. Zelfhulp, solidariteit, verantwoordelijkheid, ledenzeggenschap, duurzaamheid en continuïteit zijn belangrijke kenmerken.

Doel van de dorpscoöperatie in Lierop

Uit de voorgaande beschrijving van de motivatie om een dorpscoöperatie in Lierop op te richten kan een aantal doelen worden afgeleid.

Belangrijkste doelen:

- Bewustwording over de veranderingen en de verantwoordelijkheid die je als inwoner van Lierop hebt om de leefbaarheid in het dorp te behouden en te bevorderen.
- Gestructureerde oplossingen organiseren als antwoord op vragen die op het dorp afkomen door maatschappelijke en demografische ontwikkelingen (ontgroening en vergrijzing) en veranderingen in wet- en regelgeving.
- Behouden en bevorderen van de leefbaarheid in Lierop.
- Gestructureerd bevorderen van solidariteit tussen de inwoners van Lierop, jong en oud, vitaal en kwetsbaar, op basis waarvan onderlinge hulp tot stand komt en diverse activiteiten op verschillende gebieden kunnen worden georganiseerd.

Welke stappen te zetten?

Om een coöperatie succesvol te laten zijn moeten diverse stappen gezet worden. Wat betreft de dorpscoöperatie in Lierop is bewustwording de eerste stap.

Passie en geloof

Het is belangrijk dat de initiatiefnemers 'gepassioneerd', overtuigd zijn van het nut van een coöperatie en dit ook actief willen gaan uitdragen. Geloof in het effect van de activiteiten die ondersteund worden door de coöperatie is de start!

Bewustwording

Lang niet iedereen heeft in de gaten hoe de algemene ontwikkelingen van invloed zullen zijn op de eigen persoonlijke situatie. Veel mensen denken nog steeds dat ze 'recht hebben' op diverse voorzieningen. De situatie is echter zodanig veranderd dat de hulpvrager eerst zelf met zijn of haar omgeving moet kijken in hoeverre een probleem is op te lossen. Dit kan confronterend zijn en leiden tot frustraties. Een vooruitziende blik is nodig, op tijd actie ondernemen en ervoor zorgen dat je sociale netwerk stevig genoeg is om samen eventuele zorg op te vangen.



De dorpscoöperatie heeft hierin de taak om mensen te informeren en te adviseren. Ook enthousiasmeren om actief lid te worden van de coöperatie. Hiervoor dient een apart communicatieplan opgesteld te worden, zodat gestructureerd en regelmatig aandacht wordt besteed aan het handelen van de coöperatie. Hierbij is het vooral belangrijk concreet te worden. Welke voordelen biedt het om lid te worden? Niet alleen voor jezelf, op het moment dat je zorg nodig hebt, maar ook om mee te kunnen helpen aan een prettige leefomgeving en betekenis te kunnen hebben voor dorpsgenoten.

Draagvlak organiseren

Voor de coöperatie is draagvlak van belang. Hier kan een streefgetal genoemd worden, zoals het minimum aantal mensen bij de start of het aantal mensen dat binnen 2 jaar lid is van de coöperatie bedraagt minimaal 10 % van het totale aantal inwoners van Lierop (ongeveer 220 leden).

Voor het draagvlak voor activiteiten kan met interviews gewerkt worden. Zoek bijvoorbeeld kinderen van kwetsbare senioren op en vraag hen waar zij concreet behoefte aan hebben, waarmee zijn zij daadwerkelijk geholpen? Achterliggende gedachte daarbij is ook dat mensen mede-eigenaar worden van de oplossing. Niet denken vanuit problemen, maar juist welke oplossingen je kunt bieden (vb. de app voor de boodschappen). De ene keer ben je als persoon ook een vrager, de andere keer een bieder.

Samenwerking

De samenwerking en afstemming met het dorp is het meest belangrijk. Zoals gezegd, is daarvoor een communicatieplan noodzakelijk (nog op te stellen). Maar de samenwerking met diverse andere partijen mag zeker niet vergeten worden. Denk hierbij aan:

- de ouderenbonden, Zonnebloem, Rode Kruis e.d.;
- vrijwilligers;
- de sport- en culturele verenigingen;
- Belangengroep;
- gemeente
- Onis, als welzijnsaanbieder
- alle aanbieders van zorg, inclusief huisarts, fysiotherapeut, maatschappelijk werk, zorgboerderij enz.
- supermarkt, bakker, horeca, overige winkels, bedrijven, ondernemers;
- Wocom;
- school, peuterspeelzaal en kinderopvang;

De samenwerking/afstemming is verschillend per organisatie. Met de Belangengroep dient afgestemd te worden welke taken van de Belangengroep zijn en welke van de coöperatie. Hierbij is het algemene uitgangspunt 'de belangengroep is vooral voor de collectieve/ algemene belangen, de coöperatie voor de individuele inzet. Hierbij geldt wel dat de coöperatie signalen op kan pikken die ze verder op kan pakken. Met de ouderenbonden en andere vrijwilligersorganisaties is het erg belangrijk om samen te werken in de uitvoering; wie doet wat, hoe kunnen we elkaar versterken en een zo breed mogelijk publiek bereiken.



In Lierop gebeurt al heel veel, belangrijk is om juist alles wat er al is te verbinden, waardoor het totaal sterker wordt.

De afstemming met de gemeente gaat over het beleid; sluiten de activiteiten aan op het gemeentelijk beleid (of andersom) en is de gemeente op onderdelen bereid om te faciliteren.

Groeimodel

Bestaande activiteiten, zoals de dorpsondersteuner en diverse welzijnsactiviteiten kunnen aangehaakt worden bij de rechtsvorm van de coöperatie. De coöperatie is de altijd herkenbare paraplu waar de activiteiten ondergebracht kunnen worden. Dit waarborgt beter de continuïteit, er is een bestuur waarop de dorpsondersteuner kan terugvallen en eventuele problemen kan bespreken. Onder de paraplu vindt afstemming plaats, wordt samengewerkt aan een samenhangend geheel aan activiteiten en voorzieningen.



Daarnaast is het belangrijk om te starten met kleine, zichtbare, herkenbare en succesvolle activiteiten. Dat is de beste reclame voor de coöperatie. Hierbij kan gedacht worden aan een breed aanbod van welzijnsactiviteiten, eventueel gecombineerd met een dagbesteding/ontmoetingspunt voor senioren. Hierbij is het belangrijk om optimaal de afstemming en samenwerking te zoeken met de al bestaande organisaties en activiteiten, zoals de KBO, Rode Kruis, Zonnebloem enz.

Ook kan gedacht worden aan huisbezoeken bij mensen die aan huis gekluisterd zijn of huiswerkbegeleiding voor jongeren. In de volgende paragraaf wordt hiervoor een concrete aanzet gegeven.

Afhankelijk van de wijze waarop de welzijnsactiviteiten gaan lopen, kan verder gekeken worden naar uitbreiding van activiteiten, zoals een was en/of strijkservice, broodjesservice, organisatie van vervoer enzovoorts. Ook kan de coöperatie, als dat gewenst is, afspraken kunnen maken over het bieden van zorg in het dorp of leveren van energie.

Belangrijke tips

Uit andere (vooral zorg) coöperatieve initiatieven komen de volgende tips bij het starten van een coöperatie. Als belangrijkste aandachtspunt wordt het formuleren van een visie voor de korte en lange termijn genoemd. Zonder visie geen overtuiging, geen draagvlak.

Overige tips zijn:

- maak werk van het betrekken van inwoners (doe boodschappen in het dorp, spreek mensen aan, vraag wat ze nodig zouden hebben, wat ze zelf kunnen bijdragen enz.);
- luister goed naar je inwoners, waar leggen zij de nadruk, wat is voor hen belangrijk, waar hebben zij concreet behoefte aan;
- respecteer wat er al is. Er gebeurt al veel, waar al veel mensen bij betrokken zijn en zich voor inzetten;
- leg verbindingen tussen wat er al gebeurt, neem niet over, laat initiatieven elkaar versterken;
- hou je inwoners geregeld op de hoogte, vraag hun fiat om door te gaan;
- ga gewoon doen, de beren op de weg komen vanzelf wel.

Plan van aanpak

In deze paragraaf wordt een aantal acties genoemd waarmee de werkgroep op korte termijn aan de slag gaat. Deze acties leiden tot een herkenbaar en concrete start van de coöperatie. De genoemde kartrekker heeft de opdracht om – waar mogelijk – een werkgroep samen te stellen die de actie concreet gaat uitwerken. Dit hoeven geen mensen te zijn uit de werkgroep welzijn en zorg, maar mensen uit het dorp die affiniteit hebben met het onderwerp. Terugkoppeling over de bevindingen vindt plaats in de werkgroep bijeenkomsten.

Wat	Hoe	Kar-trekker	Wanneer
Juridische start coöperatie	Formeren werkgroep die onderzoekt wat de juridische stappen en consequenties zijn van het oprichten van een coöperatie. Formele oprichting coöperatie bij notaris.	Frans Cortooms en Martien Kusters	<i>Mei t/m sept.</i>
Feestelijke startbijeenkomst			<i>Jan. 14</i>
Werven leden coöperatie	Serie publicaties in diverse lokale media Presentaties bij (belangen)organisaties als KBO, Zonnebloem, Rode Kruis, op school (ouders), sportverenigingen, professionele organisaties enz. Gesprekken met vragers (zorg of anderszins) Gesprekken met ondernemers, evt. andere mogelijk ondersteunende partijen		<i>Sept t/m dec 2013</i> <i>Dec. 2013</i>
Dagvoorziening	Onderzoek naar concrete behoefte, in aantal maar ook in aard (dementerende mensen, (jonge) mensen met een verstandelijke beperking, mensen die op dit moment in de sociale werkvoorzieningen werken enz.) Afhankelijk van de uitkomsten verdere stappen te ondernemen.	Tiny Steenbakkers en Riek van Bussel	<i>Mei t/m sept.</i>
Huiswerkbegeleiding	Onderzoek naar eventuele behoefte bij school en ouders, welke begeleiding gewenst is, aantallen, basisonderwijs en/of voortgezet onderwijs	Tiny Steenbakkers	<i>Mei t/m sept.</i>
Henricushof/Buurtzorg	Inzetten op kleinschalige verpleeghuiszorg in Henricushof. Voorbereidende gesprekken vinden plaats, daarna uitvoering (indien mogelijk)	Buurtzorg	<i>Mei t/m dec.</i>

Huishoudelijke hulp	Onderzoek naar het anders en slimmer organiseren van huishoudelijke hulp. Om welke aantallen gaat het, welke hulp is gewenst/geïndiceerd, hoe zit het met aanbestedingsregels, wanneer is verandering mogelijk, good practices in de regio/Nederland	Martien Kusters i.s.m. gemeente	<i>Mei t/m dec.</i>
Dorpsondersteuner	Begeleiding en evaluatie van werkwijze en inzet dorpsondersteuner	Wergroep	<i>Doorlopend</i>
Communicatie	Formuleren van de kernboodschap van de coöperatie en opzetten van een communicatieplan.	Maria v.d. Burg	<i>Mei.</i>

Bronnen

Website Jaar van de coöperatie
 Movisie
 Coöperatie Schaijk
 Zorgcoöperatie Hoogeloon
 Tot Uw Dienst Laarbeek